

Gwerthuso Ardrawiad ac Effeithiolrwydd y Pwyllgor Archwilio

Dylid barnu effeithiolrwydd pwyllgor archwilio yn ôl y cyfraniad y mae'n ei wneud a'r effaith fuddiol y mae'n ei gael ar fusnes yr awdurdod. Gan ei fod yn gorff cyngori yn bennaf, gall fod yn anoddach nodi sut mae'r pwyllgor archwilio wedi gwneud gwahaniaeth. Fel arfer, bydd tystiolaeth o effeithiolrwydd yn cael ei nodweddu fel 'dylanwad', 'perswadio' a 'chefnogaeth'.

Gellir defnyddio'r offeryn gwella isod i gefnogi adolygiad o effeithiolrwydd. Mae'n nodi'r meysydd eang lle bydd pwyllgor archwilio effeithiol yn cael effaith.

Ffigur 1: Y pwyllgor archwilio dylanwadol

Mae'r tabl yn cynnwys enghreifftiau o'r hyn y gallai'r pwyllgor archwilio ei wneud i gael effaith ym mhob un o'r meysydd hyn.

Mae'r trydydd golofn yn cynnwys dangosyddion allweddol y gellid disgwyl iddynt fod ar waith os yw'r trefniadau mewn gwirionedd yn effeithiol. Nid yw'r dangosyddion hyn o fewn rheolaeth y pwyllgor archwilio yn uniongyrchol, gan ei fod yn gorff cyngori. Maent yn rhoi arwydd bod yr awdurdod wedi rhoi trefniadau digonol ac effeithiol ar waith, sef pwrpas y pwyllgor.

Defnyddiwch yr offeryn i drafod a gwerthuso cryfderau a gwendid y pwyllgor, gan nodi meysydd i'w gwella.

Meysydd lle y gall y Pwyllgor Archwilio ychwanegu gwerth drwy gefnogi gwelliant	Enghreifftiau o sut y gall y Pwyllgor Archwilio arddangos ei ardrawiad	Dangosyddion allweddol o drefniadau effeithiol	Eich gwerthusiad: cryfderau, gwendidau a gweithrediadau arfaethedig
Hyrwyddo egwyddorion llywodraethu da a'u cymhwyso i'r drefn o wneud penderfyniadau.	<ul style="list-style-type: none"> • Cefnogi datblygiad côd llywodraethu lleol • Darparu adolygiad cadarn o'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol a'r sicrwydd sy'n ei ategu. • Yn cefnogi adolygiadau/archwiliadau o'r trefniadau llywodraethu. • Cymryd rhan mewn hunanasesiadau o drefniadau llywodraethu. • Gweithio gyda pwyllgorau archwilio partneriaid i adolygu trefniadau llywodraethu mewn partneriaethau. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae aelodau etholedig, y tîm arweinyddiaeth ac uwch reolwyr i gyd yn rhannu dealltwriaeth dda o lywodraethu, gan gynnwys yr egwyddorion allweddol a'r trefniadau lleol. • Mae trefniadau lleol ar gyfer llywodraethu wedi'u nodi'n glir mewn cod lleol cyfoes. • Mae trefniadau craffu'r awdurdod yn flaengar ac yn adeiladol. • Trefniadau llywodraethu priodol a sefydlwyd ar gyfer pob cydweithrediad a threfniadau hyd braich. • Mae barn flynyddol pennaeth yr archwiliad mewnol ar lywodraethu yn foddhaol (neu eiriad tebyg). 	

Meysydd lle y gall y Pwyllgor Archwilio ychwanegu gwerth drwy gefnogi gwelliant	Enghreifftiau o sut y gall y Pwyllgor Archwilio arddangos ei ardrawiad	Dangosyddion allweddol o drefniadau effeithiol	Eich gwerthusiad: cryfderau, gwendidau a gweithrediadau arfaethedig
Cyfrannu at ddatblygu amgylchedd rheolaeth effeithiol.	<ul style="list-style-type: none"> • Annog perchnogaeth y fframwaith rheoli mewnol gan reolwyr priodol. • Mynd ati i fonitro gweithrediad argymhellion archwilwyr. • Codi pryderon sylweddol dros reolaethau gydag uwch reolwyr priodol. 	<ul style="list-style-type: none"> • Barn flynyddol pennaeth yr archwiliad mewnol dros reolaeth fewnol yw bod trefniadau'n foddhaol. • Mae asesiadau yn erbyn fframweithiau rheoli fel Cod Rheolaeth Ariannol CIPFA wedi'u cwblhau a nodwyd lefel uchel o gydymffurfiaeth. • Mae fframweithiau rheoli ar waith ac yn gweithredu'n effeithiol ar gyfer meysydd rheoli allweddol – er enghraifft, diogelwch gwybodaeth neu gaffael. 	
Cefnogi sefydlu trefniadau ar gyfer llywodraethu risg ac ar gyfer trefniadau effeithiol i reoli risgiau.	<ul style="list-style-type: none"> • Adolygu trefniadau rheoli risg a'u heffeithiolrwydd, e.e. meincnodi rheolaeth risg. • Monitro gwelliannau i reolaeth risg. • Dal perchenogion risg i gyfrif am risgiau strategol/mawr. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae proses gadarn ar gyfer rheoli risg yn cael ei thystiolaethu gan sicrwydd annibynnol o archwiliad mewnol neu adolygiad allanol 	

Meysydd lle y gall y Pwyllgor Archwilio ychwanegu gwerth drwy gefnogi gwelliant	Enghreifftiau o sut y gall y Pwyllgor Archwilio arddangos ei ardrawiad	Dangosyddion allweddol o drefniadau effeithiol	Eich gwerthusiad: cryfderau, gwendidau a gweithrediadau arfaethedig
Rhoi cyngor ar ddigonolrwydd y fframwaith sicrwydd ac ystyried p'un ai yw sicrwydd yn cael eu defnyddio'n effeithlon ac yn effeithiol.	<ul style="list-style-type: none"> • Adolygu digonorwydd fframwaith sicrwydd y tîm arweinyddiaeth. • Wedi pennu ei anghenion sicrwydd, gan nodi bylchau neu gorgyffwrdd mewn sicrwydd. • Yn ceisio symleiddio'r drefn o gasglu ac adrodd ar sicrwydd. • Adolygu effeithiolrwydd darparwyr sicrwydd, e.e. archwilio mewnol, rheoli risg, archwilio allanol. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae tîm arweinyddiaeth yr awdurdod wedi diffinio fframwaith priodol o sicrwydd, gan gynnwys trefniadau craidd, meysydd gwasanaeth mawr a chydweithrediadau a chyrrff allanol. 	
Cefnogi archwilio allanol effeithiol, gan ganolbwyntio ar waith archwilio amserol o ansawdd uchel.	<ul style="list-style-type: none"> • Adolygu a chefnogi trefniadau archwilio allanol gyda ffocws ar annibyniaeth ac ansawdd. • Darparu ymgysylltiad da ar gynlluniau ac adroddiadau archwilio allanol. • Cefnogi gweithredu argymhellion archwilio. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae ansawdd y cyswllt rhwng archwiliad allanol a'r awdurdod yn foddhaol. • Mae'r archwilwyr yn cyflawni yn unol â'u cynllun archwilio ac mae unrhyw ddiwygiadau'n cael eu hesbonio'n dda. • Mae archwiliad o ansawdd uchel yn cael ei ddarparu. 	

Meysydd lle y gall y Pwyllgor Archwilio ychwanegu gwerth drwy gefnogi gwelliant	Enghreifftiau o sut y gall y Pwyllgor Archwilio arddangos ei ardrawiad	Dangosyddion allweddol o drefniadau effeithiol	Eich gwerthusiad: cryfderau, gwendidau a gweithrediadau arfaethedig
Cefnogi ansawdd y weithgaredd archwilio mewnol, yn arbennig wrth gefnogi ei annibyniaeth sefydliadol	<ul style="list-style-type: none"> • Adolygu'r siarter archwilio a'r trefniadau adrodd swyddogaethol. • Asesu effeithiolrwydd y trefniadau archwilio mewnol, gan herio'n adeiladol a chefnogi gwelliannau • Mynd ati i gefnogi sicrwydd ansawdd a rhaglen wella archwilio mewnol 	<ul style="list-style-type: none"> • Archwiliad mewnol sy'n cydymffurfio â PSIAS ac LGAN (fel y gwelir yn yr asesiad allanol diweddaraf a hunanasesiad blynyddol). • Mae'r pennaeth archwilio mewnol a'r sefydliad yn gweithredu yn unol ag egwyddorion <i>Datganiad CIPFA ar Rôl Pennaeth Archwilio Mewnol (2019)</i>. 	
Helpu i gyflawni nodau ac amcanion yr awdurdod drwy helpu i sicrhau trefniadau llywodraethu, risg, rheolaeth a sicrwydd priodol.	<ul style="list-style-type: none"> • Adolygu sut mae'r trefniadau llywodraethu yn cefnogi cyflawniad canlyniadau cynaliadwy. • Adolygu prosiectau a rhaglenni mawr er mwyn sicrhau bod trefniadau llywodraethu a sicrwydd ar waith. • Adolygu effeithiolrwydd y trefniadau rheoli perfformiad. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae adroddiadau arolygu yn nodi bod trefniadau'n briodol i gefnogi cyflawni amcanion gwasanaeth. • Mae trefniadau'r awdurdod i adolygu ac asesu perfformiad yn foddhaol. 	

Meysydd lle y gall y Pwyllgor Archwilio ychwanegu gwerth drwy gefnogi gwelliant	Enghreifftiau o sut y gall y Pwyllgor Archwilio arddangos ei ardrawiad	Dangosyddion allweddol o drefniadau effeithiol	Eich gwerthusiad: cryfderau, gwendidau a gweithrediadau arfaethedig
Cefnogi datblygiad trefniadau cadarn ar gyfer sicrhau gwerth am arian.	<ul style="list-style-type: none"> • Gwneud yn siŵr bod sicrwydd o ran trefniadau gwerth am arian wedi eu cynnwys yn y sicrwydd a dderbynnir gan y Pwyllgor Archwilio. • Ystyried sut y bydd perfformiad o ran gwerth am arian yn cael ei werthuso fel rhan o'r DLIB. • Dilyn i fyny ar faterion sydd wedi cael eu codi gan archwilio allanol yn eu gwaith gwerth am arian. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae asesiadau archwiliadau allanol o'r trefniadau i gefnogi'r gwerth gorau yn foddhaol. 	
Helpu'r awdurdod i weithredu gwerthoedd llywodraethu da, gan gynnwys trefniadau effeithiol ar gyfer mynd i'r afael â risgiau twyll a llygredd.	<ul style="list-style-type: none"> • Adolygu'r trefniadau yn erbyn y safonau sydd wedi eu gosod allan yn y <i>Côd Ymarfer ar Reoli Risg Twyll a Llygreddigaeth</i> (CIPFA, 2014). • Adolygu risgiau twyll ac effeithiolrwydd strategaeth y sefydliad i fynd i'r afael â'r risgiau hynny. • Asesu effeithiolrwydd y trefniadau llywodraethu moesegol ar gyfer staff a llywodraethwyr. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae safonau moesegol da yn cael eu cynnal gan gynrychiolwyr etholedig a swyddogion. Tystiolaeth o hyn yw sicrwydd cadarn dros drefniadau diwylliant, moeseg a gwrth-dwyll. 	

Meysydd lle y gall y Pwyllgor Archwilio ychwanegu gwerth drwy gefnogi gwelliant	Enghreifftiau o sut y gall y Pwyllgor Archwilio arddangos ei ardrawiad	Dangosyddion allweddol o drefniadau effeithiol	Eich gwerthusiad: cryfderau, gwendidau a gweithrediadau arfaethedig
Hyrwyddo adroddiad cyhoeddus effeithiol i randdeiliaid yr awdurdod a'r gymuned leol a mesurau i wella tryloywder ac atebolrwydd.	<ul style="list-style-type: none"> • Gweithio gydag aelodau allweddol / y CHTH a'r prif gwnstabl i wella eu dealltwriaeth o'r DLIB a'u cyfraniad iddo. • Gwella sut y mae'r awdurdod yn cyflawni ei gyfrifoldebau ar gyfer adrodd cyhoeddus; er enghraifft, gwell targedu ar y gynulleidfa, iaith blaen. • Adolygu os yw penderfyniadau a wneir drwy sefydliadau partneriaeth yn parhau i fod yn dryloyw a hygyrch i'r cyhoedd ac yn annog mwy o dryloywder. • Cyhoeddi adroddiad blynyddol gan y pwyllgor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r awdurdod yn cwrdd â'r terfynau amser statudol ar gyfer adrodd ariannol gyda chyfrifon ar gyfer archwilio ansawdd priodol. • Cwblhaodd yr archwilydd allanol archwiliad o'r datganiadau ariannol heb fawr ddim addasiadau a barn anghymhwys. • Mae'r awdurdod wedi cyhoeddi ei ddatganiadau ariannol a'i AGS yn unol â chanllawiau statudol. • Caiff yr AGS ei ategu gan werthusiad cadarn ac mae'n asesiad cywir o ddigonolrwydd trefniadau llywodraethu. 	

CWESTIYNAU CYFFREDINOL I'W HYSTYRIED

- 1 A yw'r pwyllgor yn ceisio sicrwydd rhagweithiol dros y dangosyddion allweddol?
2. Pa mor rhagweithiol yw'r pwyllgor wrth ymateb i agweddau ar lywodraethu, risg, rheolaeth ac archwilio sydd angen newid neu wella?
- 3 A yw argymhellion y pwyllgor yn cael eu cymryd o ddifrif gan y rhai sy'n gyfrifol am weithredu?

CANLYNIADAU ADRODD

Gellir defnyddio canlyniad yr adolygiad i lywio adroddiad blynyddol y pwyllgor.